

Н. О. ДАНИЛЮК

Волинський національний університет імені Лесі Українки
м. Луцьк, Україна
Електронна пошта: danyluk@vnu.edu.ua
<https://orcid.org/0000-0002-7373-2902>

УКРАЇНЬСЬКА ЛІНГВОФОЛЬКЛОРИСТИКА: ІСТОРІЯ, СУЧАСНИЙ СТАН І ПЕРСПЕКТИВИ РОЗВИТКУ

У статті йдеться про становлення, сучасний стан і перспективи розвитку української лінгвофольклористики, яку розбудовують С. Я. Єрмоленко, Н. М. Журавльова, А. К. Мойсієнко, Т. П. Беценко, Ю. Б. Дядищева-Росовецька, Н. С. Колесник, Р. Л. Сердега та інші дослідники. Розглянуто основні аспекти вивчення мови українських народнопоетичних текстів з кінця XIX до середини XX ст.: історико-лінгвістичний, лінгвостилістичний, лінгводидактичний, лінгвокультурологічний, лінгвокраїнознавчий, етнолінгвістичний, лінгвоконцептуальний, лінгвосеміотичний та ін. Виділено два етапи розвитку лінгвофольклористики: 1) 60–80-ті рр. XX ст.; 2) 90-ті рр. XX ст. — початок XXI ст. Констатовано, що українська лінгвофольклористика вже сформувалась як особлива галузь філологічної науки й навчальна дисципліна зі своїм об'єктом (мовноструктурна, художньо-образна організація фольклорного тексту різних жанрів, особливості фольклорного стилетворення), предметом дослідження, завданнями й напрямками. Названо нинішні підходи до аналізу народнопоетичних текстів за мовними рівнями (фольклорна стилістика мовних одиниць), мовно-виразовими засобами (фольклорна стилістика мовних засобів образності), жанрами (фольклорна стилістика жанрів) та окремими розділами мовознавства. Визначено перспективи студій із лінгвофольклористики, що мають бути спрямовані на дослідження недостатньо опрацьованих мовних одиниць та образотворчих засобів у текстах різних жанрів (не лише традиційних, а й нових), розбудову фольклорної лексикографії, фольклорної діалектології, фольклорної лінгвосеміотики, фольклорної комунікації, фольклорної лінгвогендерології, зіставної лінгвофольклористики та інших напрямів, ширшого залучення сучасних програм автоматизованого аналізу до розгляду текстів, укладання словників і створення баз даних.

Ключові слова: українська лінгвофольклористика, мова фольклору, народнопоетичний текст, мовна одиниця, мовний рівень, мовно-виразальний засіб.

Лінгвофольклористика — порівняно молода наукова галузь, яку сформували в середині XX ст. В. Я. Пропп, А. П. Євгенєва, П. Г. Богатирьов, Й. О. Оссовецький і розвивають у наш час Є. Б. Артеменко, С. Є. Нікітіна, О. Т. Хроленко, С. Я. Єрмоленко, Т. П. Беценко, Ю. Б. Дядищева-Росовецька, Р. Л. Сердега та ін. Термін «лінгвофольклористика», запропонований у 1974 р. російським дослідником О. Т. Хроленком [Хроленко 1974], набув поширення насамперед серед східнослов'янських учених. Західнослов'янські (Є. Бартмінський, Є. Сероцьок, Й. Адамовський та ін.) і південнослов'янські

(Л. Андрейчин, П. Брозович, П. Маркович, Д. Айдачич та ін.) науковці розглядають мову фольклору переважно в межах етнолінгвістики [Bartmiński]. Сучасні американські україністи (Н. Кононенко, А. Нагачевський, Н. Ханенко-Фрізен та ін.) здебільшого зосереджені на фольклорі в широкому розумінні як живому процесі в динаміці, в єдності з виконавською традицією в межах етнології (культурної антропології), без належної уваги до засобів вербалізації [Нагачевський]. О. Т. Хроленко також вказував на тісний зв'язок нової галузі з етнолінгвістикою та лінгвокультурологією, зазначаючи, що «лінгвофольклористи вивчають мову усної народної творчості як необхідну базу народнопоетичної творчості та як засіб досягнення етнічної ментальності й традиційних культурних смислів» [Хроленко 2001 : 79].

Якщо взяти до уваги низку назв галузей, утворених за однаковою моделлю — психолінгвістика, етнолінгвістика, соціолінгвістика, медіалінгвістика й под., — можливо, вмотивованішим був би термін «фольклорна лінгвістика», однак нагадаємо, що американський учений Г. М. Хьонігсвальд ще в 1966 р. запропонував використовувати його з іншим змістом — на позначення напряму, представники якого досліджували б ставлення мовців до мови й до текстів [Hoenigswald].

Незважаючи на тривале функціонування галузі, назва «лінгвофольклористика» ввійшла до небагатьох сучасних термінологічних словників та енциклопедій. Зокрема її наведено в переліку наук, що вивчають мову фольклору, та в спеціальній статті в енциклопедії «Українська мова» (2004, 2007); окрему статтю із заголовним словом вміщено в словнику термінів М. П. Вовк «Фольклористика у класичних університетах України (XIX — початок XXI ст.)» (2014), а також в «Українській фольклористичній енциклопедії» у 2 т. (2018). Потребують глибшого з'ясування обсяг терміна, точки перетину з лінгвокультурологією та етнолінгвістикою (див.: [Данилюк 2018]). Попри це в україністиці нагромаджено великий матеріал із лінгвофольклористики, вийшли друком статті, в яких окреслено термінопоняття та місце науки в парадигмі сучасної філології [Беценко 2015], опубліковано низку монографій про мову різних жанрів фольклору [Беценко 2008; Данилюк 2010; Мойсієнко 2016; Колесник 2017; Беценко 2019 та ін.], захищено кандидатські та докторські дисертації (основні назвемо далі). У закладах вищої освіти України (КНУ імені Тараса Шевченка, ЧНУ імені Ю. Федьковича, ХНУ імені В. Н. Каразіна, ВНУ імені Лесі Українки) викладають спецкурси, забезпечені навчальними посібниками [Дядищева-Росовецька 2005; Сердега 2017]. Усе це засвідчує активне функціонування міждисциплінарної галузі науки й відповідно потребує теоретичного осмислення її засад та систематизації набутих, що й зумовило вибір теми нашого дослідження.

Зауважимо, що лінгвофольклористика як наукова галузь виникла на основі досягнень учених XIX — початку XX ст.: М. М. Максимовича, М. І. Костомарова, П. Г. Житецького, М. Ф. Сумцова, Й. М. Бодяньського, Фр. Міклошича, І. Я. Франка, О. О. Потебні, В. М. Гнатюка й ін., які розглядали мовні образи усної поезії у зв'язку зі світобаченням і способом життя українців у рамках символічно-міфологічної, порівняльно-міфологічної, семіотичної, етнографічної, фольклористичної наукових парадигм.

У XX ст. мову української народної словесності мовознавці вивчали в кількох аспектах: історико-лінгвістичному, етнолінгвістичному, лінгвоконцептуальному, лінгвосеміотичному та ін. С. Я. Єрмоленко відзначала посилення уваги до мови усної поезії в другій половині XX ст.: «Останнім ча-

сом зростає інтерес до народнопоетичної мови, мови фольклору — як до самостійної мовно-естетичної системи, як до джерела розвитку літературної мови, стилістичної диференціації її виражальних засобів, як до засобу стилізації в художніх текстах» [Єрмоленко 1990 : 209]. Різні підходи щодо кваліфікації мови фольклору розглянуто в нашій монографії «Поетичне слово в українській народній пісні» [Данилюк 2010] та в дисертації «Мова української народної пісні: лексико-семантичний і функціональний аспекти» [Данилюк 2018a : 19/4]¹.

Народнопоетичні одиниці в історико-лінгвістичному аспекті аналізували А. Ю. Кримський, І. І. Огієнко, Л. А. Булаховський, В. М. Русанівський, С. Я. Єрмоленко, Л. О. Пустовіт, Н. М. Сологуб та ін. У дослідженнях про взаємодію фольклору та літературної мови виділимо кілька ключових моментів: 1) значення народнопоетичної творчості для започаткування авторської літератури в найдавніші часи; 2) використання уснопісенних засобів у середні віки як вияв народності у творах письменників; 3) вплив фольклору — одного з джерел (поряд із народнорозмовним і книжним) на формування нової літературної мови; 4) звернення сучасних авторів до народнопісенних одиниць як показника національної ментальності та засобу стилізації. Їх докладно висвітлено в монографії С. Я. Єрмоленко «Фольклор і літературна мова» (1987) [Єрмоленко 1987 : 128–221], у розділі її посібника «Нариси з української словесності (Стилістика та культура мови)» (1999) [Єрмоленко 1999 : 131–259], а також у розділі нашої монографії [Данилюк 2010 : 66–101].

Виразові засоби українського фольклору в лінгвостилістичному аспекті як компонент авторських текстів аналізували Л. А. Булаховський, І. К. Білодід, В. С. Ващенко, А. П. Коваль, С. Я. Єрмоленко, Л. І. Мацько, В. С. Калашник, Н. О. Данилюк, Г. М. Сютя й ін. Перелік праць, уміщених у виданні «Українська лінгвостилістика ХХ — початку ХХІ ст.: система понять і бібліографічні джерела» (2007), у яких простежено функціонування фольклорних одиниць в українській поезії, прозі, драматургії, публіцистиці, досить значний. У стилістичній системі української мови вчені обґрунтували доцільність виокремлення категорії народнопісенності (ширше — народнопоетичності. — Н. Д.), а в лексичному складі окреслили ознаки уснопісенних засобів — фольклоризмів [Козловська 2002; Данилюк 2010 : 111–113 та ін.]. Терміном «фольклоризми» з лінгвістичним змістом позначено «народнопоетичні символи, слова-номінації народних обрядів, етнографізми, топоніми, історизми, які виконують вторинну функцію в мові художньої літератури» [Єрмоленко 1987 : 233]. Зауважимо, що словник фольклоризмів поповнюється завдяки структурно-семантичній трансформації постійних народнопоетичних одиниць, створенню авторських фольклорно забарвлених засобів на основі типових граматичних моделей чи асоціативних зв'язків.

Про різні підходи до визначення місця народної словесності в системі стилів сучасної української мови (окремий функціональний стиль чи різновид художнього стилю) йшлося в названій монографії С. Я. Єрмоленко [Єрмоленко 1987 : 21–30], а також у наших статтях і в розділі монографії [Данилюк 2010 : 101–116]. Уважаємо, що, можливо, в середні віки й нову добу (тобто в період активного творення й функціонування фольклорних

¹ Тут і далі вказуємо сторінку і номер позиції в книжці: Данилюк Ніна Олексіївна : біобібліогр. покажч. / Східноєвроп. нац. ун-т ім. Лесі Українки, Бібліотека; уклад. І. П. Сидорук; упоряд. Н. О. Данилюк. Луцьк, 2018a. 70 с.

текстів) були підстави виділяти окремий уснопоетичний стиль. У другій половині ХХ ст. — на початку ХХІ ст., коли значно послаблені жанрово- і текстотвірні потенції народної словесності, а її зразки наближені до літературно нормативних, коли відчувається значний вплив авторської літератури, на нашу думку, доцільніше розглядати мову усної поезії як різновид художнього стилю.

Етнолінгвістичний аспект, що набув активного розвитку в кінці ХХ ст., передбачає аналіз одиниць народної поезії для виявлення в них етнокультурного змісту (В. В. Жайворонок, О. В. Тищенко, В. Л. Конобродська, О. В. Барабаш-Ревак, М. В. Філіпчук та ін.). Теоретичне осмислення питань взаємодії мови й культури, значення фольклорно-етнографічних матеріалів для розвитку української етнолінгвістики відображено в навчальних посібниках В. В. Жайворонка «Українська етнолінгвістика: нариси» (2007), Г. К. Барилової та К. Д. Глуховцевої «Українська етнолінгвістика» (2011), у монографії В. Л. Конобродської «Поліський поховальний і поминальний обряди. Етнолінгвістичні студії 1» (2007) та ін. Низку фольклорних констант представлено в словнику В. В. Жайворонка «Знаки української етнокультури» (2006). У монографії В. В. Куйбіди «Народні природничі назви» (2017) звернено увагу на етнолінгвістичну основу народних зоонайменувань.

Лінгвокультурологічний та лінгвокраїнознавчий (лінгвоукраїнознавчий) аспекти ґрунтуються на виокремленні в народнопоетичних текстах лінгвокультури, що відображають спільне культурне надбання слов'ян і специфіку української мови й культури (О. П. Левченко, Л. М. Дяченко, С. Я. Єрмоленко, Н. О. Данилюк, М. В. Шевченко та ін.). Терміном «лінгвокультурема» називаємо одиницю, що має національно-культурні семи в денотаті (слова-реалії, безеквівалентні вислови) або ж у конотаті (слова, наділені додатковим культурологічним забарвленням у межах певної етнічної спільноти) [Данилюк 2018а : 31/77]. Поняття «лінгвокультурема» для нас ширше за обсягом, ніж «етнолексема», оскільки позначає явища, пов'язані не лише з традиційною етнічною культурою, а й із культурними досягненнями людства. Фольклорні матеріали використовують автори посібників В. І. Кононенко «Українська лінгвокультурологія» (2008), «Українська лінгвокультурологія» (за ред. О. І. Потапенка, 2014), А. П. Загнітко й І. В. Богданова «Лінгвокультурологія» (2017) та ін. Символіку народної поезії відображено в «Енциклопедичному словнику символів культури України» (за заг. ред. В. П. Коцура, О. І. Потапенка, В. В. Куйбіди, 2015).

Лінгводидактичний аспект відбито в освітніх програмах розвитку «Дитина», «Концепції мовної освіти в Україні», спрямованих на формування національно свідомого громадянина, в нових підручниках і посібниках, що передбачають вивчення народнопоетичних текстів (М. С. Вашуленко, Н. Я. Дзюбишина-Мельник, І. М. Кочан, М. Я. Плющ та ін.). Показовою є збірка фольклорних і літературних творів «Золотий колосок» (1994) для роботи з дошкільнятами. Звернімо увагу на мовоукраїнознавчі словники, укладені зусиллями авторки статті й колег: «Україна в словах» (2004), у якому представлено 616 слів-лінгвокультури за 12 тематичними розділами, та «Україна від А до Я» (2014), що містить понад 100 назв, пов'язаних з Україною як державою, з матеріальною і духовною культурою українців [Данилюк 2018а : 20/10, 22/20]. Джерельною базою та ілюстративним матеріалом цих видань великою мірою слугували фольклорні тексти. Народнопоетичні засоби також збагачують низку праць, об'єднаних загальною назвою «Лінг-

вокраїнознавчий словник власних назв української мови» (2005–2007). Ці матеріали корисні для навчання української мови як рідної та як іноземної (про їхню лінгводидактичну значущість див.: [Данилюк 2018a : 36 /108]).

Лінгвоконцептуальний аспект активізовано в кінці XX — на початку XXI ст. у працях В. І. Кононенка, М. В. Скаб, Т. В. Радзівської, О. О. Селіванової та інших дослідників, які, розглядаючи національно-культурні концепти української мови, принагідно зверталися до текстів усної словесності. Найповніше такі одиниці описано в монографії В. І. Кононенка «Концепти українського дискурсу» (2004) та в посібнику «Українська лінгвокультурологія» (2008). Основним концептам української культури (серед них — уживаним у фольклорі) присвячено монографії О. І. Потапенка «Лінгвоконцептологія» (2011) та «Лінгвокультурологія: українська душа» (2016), монографію К. І. Мізіна «Людина в дзеркалі компаративної фразеології» (2011). У нашій статті «Мовний образ матері в народних піснях і в поезії Тараса Шевченка» проаналізовано визначальний концепт МАТИ у фольклорному й авторському осмисленні [Данилюк 2018a : 36/113].

Із другої половини XX ст. мова усної словесності стала предметом вивчення спеціальної галузі науки — лінгвофольклористики. Було уточнено термін «мова фольклору», який уживають у вузькому (система мовних одиниць) і в широкому значенні (сукупність мовних і позамовних явищ). У першому випадку висловом «мова фольклору» «об'єднується мова різних фольклорних жанрів, у яких закладено естетичне сприймання народного слова, його емоційно-експресивний зміст» [Єрмоленко 1999 : 282]. Друге значення наведено в енциклопедії «Українська мова»: «мова фольклору — мова усної нар.[одної] творчості (пісень, казок, легенд, приказок і прислів'їв, заговлянь, заклинань та ін.), що своєю лексикою, фразеологією, граматиною, фонетикою засвідчує існування глибин.[ного] коріння нац.[іональної] мови <...> Через неї передається світогляд народу, зокрема, його сприймання космосу, органічного зв'язку з навкол.[ишньою] природою, відбиваються характерні заняття людей у певні істор.[ичні] часи тощо <...> За фолькл.[орними] мовними формулами простежуються формування народнопоет.[ичної] концепції світу, взаємовпливи нац.[іональних] культур» [Українська мова 2004 : 353-354].

Широке розуміння мови фольклору відображено у визначенні терміна, запропонованому Т. П. Беценко: «лінгвофольклористика — міждисциплінарна галузь гуманітарної (філологічної) науки, що вивчає різноманітні особливості мовноструктурної, мовностилістичної, художньо-образної організації текстів усної народної творчості; закономірності фольклорного стилетворення; мовностильову структуру фольклорного різновиду художньої творчості як колективної естетичної інтелектуальної діяльності етномовців» [Беценко 2015 : 109]. Зазначимо, що лінгвофольклористика постає як «міждисциплінарна галузь, яка пов'язана з багатьма гуманітарними (в першу чергу філологічними) та іншими науками, оскільки елементи фольклорного тексту можуть бути об'єктом опису історії мови, діалектології, етнолінгвістики, стилістики, фольклористики, лінгвокультурології тощо» [Сердега : 127]. Ці зв'язки вже докладно розглянуто [Беценко 2015; Сердега; Данилюк 2018 та ін.], тому на них не спинятимемося.

У розвитку української лінгвофольклористики, зважаючи на історико-політичні та науково-філологічні чинники, виділимо два етапи: 1) 60–80-ті рр. XX ст.; 2) 90-ті рр. XX ст. — початок XXI ст. На першому

етапі мову фольклору вивчали в межах лінгвостилістики, звертаючи увагу насамперед на лексико-граматичні одиниці дум та пісень (Л. К. Рак, О. Д. Назарук, Р. Г. Волошук, П. Є. Мишуренко, К. Ф. Шульжук, С. Я. Єрмоленко, Н. М. Журавльова та ін.). У 60–70-ті рр., зокрема, розглянуто: а) лексико-морфологічні особливості й засоби гіперболізації в думках (Л. К. Рак); б) тюркські запозичення в думках та історичних піснях (Г. І. Халимоненко); в) лексику, тропи, фразеологію і синтаксис дум (О. Д. Назарук — дисертація «Мова українських історичних дум», 1969); г) словотвір іменників, складні слова, прикметникові та дієслівні синоніми, прикладки, порівняння, звертання в народних піснях (Б. Г. Ключковський, Р. Г. Волошук, П. Є. Мишуренко, М. М. Пилинський, К. Ф. Шульжук — дисертація «Звертання в українських народних піснях», 1969); г) специфіку мовних образів уснопісенного тексту на тлі фольклорної стилістики (С. Я. Єрмоленко — статті й монографія «Фольклор і літературна мова» [Єрмоленко 1987: 42–127]); д) показові морфолого-словотвірні явища в мові народної поезії (Н. М. Журавльова — дисертація «Стилістична маркованість форм іменників у мові українського фольклору (на матеріалі ліричних пісень)», 1986; С. С. Савицький — дисертація «Словотвір загальних назв осіб в українському фольклорі», 1990).

На другому етапі дослідники вивчали мовну структуру різножанрових текстів (не лише пісень і дум, а й казок, замовлянь, загадок, паремій та ін.), пов'язуючи мову фольклору зі специфікою уснопоетичної стилістики, з особливостями світогляду народу (О. А. Остроушко, З. С. Василько, О. В. Сімович, Т. П. Беценко, О. І. Тимченко, Ю. Б. Дядищева-Росовецька та ін.). Серед основних аспектів виділимо такі: а) слов'янські міфологеми в українському фольклорі (Ю. О. Карпенко); б) лексико-синтаксична будова казок (С. Т. Лавриненко); в) антропонімія коломийок (Н. С. Колесник); г) семантико-синтаксичні ознаки загадок (А. К. Мойсієнко); г) народнопоетичні фразеологізми (Н. Д. Бабич) та ін. (статті увійшли до збірника «Мова та стиль українського фольклору», 1996); д) мовностилістичні особливості народних пісень різних жанрів, варіативність тексту (С. Я. Єрмоленко — окремий розділ у посібнику «Нариси з української словесності (Стилістика та культура мови)» [Єрмоленко 1999 : 15–130]).

Помітним явищем стала поява низки дисертацій про мову усної словесності, в яких розглянуто: а) специфіку фольклорних онімів (Н. С. Колесник «Особові імена в українських народних обрядових піснях», 1998); б) фауно-символи (З. С. Василько «Символізація значення слова в українському фольклорному мовленні (на матеріалі фауноназв у казках, піснях і пареміях)», 2003); в) фітонайменування (В. В. Галайчук «Лексичні одиниці мікросистеми «Рослини» в українських фольклорних текстах», 2004); г) словниковий склад обрядових пісень (І. Ю. Круть «Лексика календарно-обрядової поезії: структурно-семантичний та стилістичний аспекти», 2004); г) образотворчі засоби (О. В. Слюсарєва «Епітетика українських весільно-обрядових пісень (структурно-семантичний і функціональний аспекти)», 2006) та ін. Фіто- й фауносимволи описано в монографіях О. В. Сімович «Поетична символіка української народної творчості: лінгвістичний аспект» (1999) і З. С. Василько «Символіка фольклорного образу» (2004).

Мову української народної творчості сучасні вчені опрацьовують за 1) мовними рівнями (фольклорна стилістика мовних одиниць — фольклорна лексикологія, фольклорна семасіологія, фольклорна ономасіологія, фольклорна ономастика, фольклорна фразеологія, фольклорний словотвір,

фольклорна морфологія, фольклорний синтаксис, фольклорна текстологія; 2) мовно-виразовими засобами (фольклорна стилістика мовних засобів образності: епітета, порівняння, метафори, метонімії, символу, гіперболи, літоти, семантико-синтаксичного паралелізму, повтору та ін.); 3) народнопоетичними жанрами (фольклорна стилістика жанрів: мовностилістичні особливості українських народних пісень, балад, дум, казок, паремій тощо); 4) окремими розділами мовознавства (фольклорна лексикографія, фольклорна діалектологія, фольклорна лінгвокогнітологія, фольклорна лінгвосеміотика, фольклорна комунікація, зіставна лінгвофольклористика й ін.).

Великий інтерес щодо виявлення культурологічної інформації становить лексико-семантичний рівень, відповідно фольклорна лексикологія та пов'язані з нею фольклорна семасіологія й фольклорна фразеологія вже добре опрацьовані. У кандидатських і докторських дисертаціях проаналізовано словниковий склад з погляду: а) семантики і функціонування (І. Ю. Круть «Лексика календарно-обрядової поезії: структурно-семантичний та стилістичний аспекти», 2004; Н. О. Данилюк «Мова української народної пісні (лексико-семантичний і функціональний аспекти)», 2010); б) певних тематичних груп (Н. В. Іовхімчук «Номінації простору в українській народній пісні», 2010); в) зв'язку лексичних і фразеологічних одиниць (О. А. Молодичук «Лексико-фразеологічні засоби образності в українській народній баладі», 2004; С. М. Григораши «Лексика і фраземіка інтимної лірики (на матеріалі українського фольклору)», 2007) та ін. У посібнику В. Д. та Д. В. Ужченко «Фразеологія сучасної української мови» (2007) розглянуто прислів'я та приказки як основу творення фразеологізмів. У нашій статті описано установлені народнопісенні одиниці (фразеологізми, семантико-синтаксичні паралелізми, формули-кліше тощо), які є будівельним матеріалом фольклорного тексту [Данилюк 2020]. Чужомовні запозичення в усній поезії, що засвідчують збагачення лексичного складу та регіональні впливи, досліджували Г. І. Халимоненко (тюркізми в думах), Н. О. Данилюк (іншомовна лексика в українських піснях), Л. Г. Мушкетик (гунгаризми в українських народно-побутових піснях Закарпаття) та ін.

Доцільність виокремлення фольклорної ономастики та досягнення українських учених у галузі вивчення фольклорної антропонімії висвітлено в статтях, дисертації та монографії Н. С. Колесник [Колесник 2017]. Дослідниця зауважувала: «Щодо вивчення фольклоронімів, то саме в межах фольклорної ономастики можуть бути забезпечені умови їхнього якнайповнішого й системного аналізу, з урахуванням ономастичного статусу, культурологічного потенціалу, з використанням відповідних лінгвофольклористичних методів» [Колесник 2012а : 41]. Оніми українських дум розглядала Т. П. Беценко, народних пісень і казок — Н. С. Колесник, замовлянь — С. А. Шуляк. На матеріалі різних жанрів їх опрацьовано в кандидатських дисертаціях Н. С. Колесник (особові імена в обрядових піснях, 1998), О. О. Портуліт (ономастичний простір чарівних казок, 2000), М. І. Редьки (особові найменування в чарівних казках, 2008), С. Г. Бутко (ономастикон українських замовлянь, 2016), у докторській дисертації Н. С. Колесник «Онімний простір українського пісенного фольклору: семантичний, структурний та функціональний аспекти» (2018). Фольклорну топонімію в народнопісенних текстах вивчали Л. К. Рак (власні географічні назви в історичних піснях і думах), З. Т. Франко (назва *Київ*), Г. Л. Аркушин (*Україна, Дніпро*), Н. О. Данилюк (*Україна*, найменування іноземних локусів), Н. С. Колесник (*Дунай*) та ін.

Фольклорний словотвір і фольклорну морфологію нині досліджують менш активно: а) складні іменники в думах, морфологічна природа універсалій [Беценко 2002]; б) морфолого-словотвірні параметри частин мови в піснях [Данилюк 2010 : 135–166] та ін. Розглядаючи особливості фольклорного синтаксису, вчені аналізують: а) типові синтаксичні конструкції в народних піснях [Данилюк 2010 : 166–180]; б) логіко-граматичні ознаки текстово-образних універсалій [Беценко 2008: 107–240]; в) повтори в українських замовляннях (С. А. Шуляк) і народних казках (Т. В. Жук — дисертація «Лексичний та синтаксичний повтор в українській народній творчості (на матеріалі українських народних казок)», 2005); г) засоби вираження вербальних оберегів (дисертація О. Є. Хомік «Український вербальний оберег: семантика і структура», 2005); г) специфіка організації фольклорних текстів (В. О. Білик — формула неможливості в піснях; Н. О. Данилюк — жанрові різновиди народнописаних текстів, засоби інтертекстуальності; Н. Б. Алатирева — обрядовий текст; дисертація «Номінативна ланка в середовищі обрядового гіпертексту», 2002); Т. П. Беценко — текст дум; докторська дисертація і монографія «Текстово-образні універсалії думового епосу», 2008).

Фольклорну стилістику мовних засобів образності тепер переважно опрацьовують на рівні лексико-синтаксичних одиниць: епітетів, порівнянь, метафор, семантико-синтаксичних паралелізмів, повторів тощо (С. Я. Єрмоленко, Н. О. Данилюк, Т. П. Беценко, О. А. Молодичук, О. В. Слюсарева та ін.). Найбільше уваги приділено фольклорним символам у зазначених дисертаціях і в монографіях О. В. Сімович та З. С. Василько, в дисертації М. В. Філіпчук «Етносимволіка мовних одиниць в українському обрядовому дискурсі» (2007), у низці статей С. Я. Єрмоленко, Т. П. Беценко, Н. О. Данилюк та ін. Розвідки показують, що загальномовні (загальнолюдські) образи-символи в текстах народної словесності зазнають трансформації, яка зумовлює зміни у формі та змісті, стають етнознаками [Данилюк 2020].

На жаль, мало спеціальних робіт із фольклорної фоностилістики, хоч аналіз звукових явищ важливий для співаного та мовленого усного тексту, часто поєднаного з музичним супроводом. Засоби звукопису в уснопісаних текстах простежено в нашій монографії [Данилюк 2010 : 132–135], римовані конструкції в загадках — у монографії А. К. Мойсієнка «Народна загадка в текстово-дискурсивному вимірі» (2016) [Мойсієнко].

Фольклорна стилістика жанрів найкраще представлена працями, в яких розглянуто мовностилістичні риси українських народних пісень (С. Я. Єрмоленко, Н. Д. Бабич, Н. О. Данилюк, Ю. Б. Дядищева-Росовецька, Т. І. Колотило, І. Ю. Круть та ін.), дум (Т. П. Беценко, С. Т. Лавриненко, Л. О. Шуть та ін.), казок (О. І. Бондар, Н. Р. Грицак, Т. В. Жук, В. Р. Іваненко, М. І. Редька й ін.) і замовлянь (А. І. Бондаренко, С. Г. Бутко, В. М. Мойсієнко, О. А. Остроушко, С. А. Шуляк та ін.). Мові українських дум присвячено докторську дисертацію та дві монографії Т. П. Беценко [Беценко 2008; Беценко 2019]. Національно-образний світ українських загадок описали А. К. Мойсієнко в кількох статтях і монографії [Мойсієнко], О. І. Тимченко в дисертації «Людина в мовному просторі української загадки» (2010). Мовні особливості українських паремій розглядали О. О. Селіванова, Н. О. Данилюк, І. А. Живіцька (дисертація «Паремії на означення рис характеру людини в українській мові», 2013), оберегових текстів — О. Є. Хомік. Художньо-мовні параметри замовлянь схарактеризовано в дисертації О. А. Остроушко (2002), у монографіях С. А. Шуляк «Магічна мова україн-

ських народних замовлянь» (2017) і «Чарівне слово українських замовлянь» (2018). Однак варто зазначити, що досі мало досліджені в мовному плані тексти традиційного народного епосу (анекдоти, байки, притчі, скоромовки, прикмети, драми, голосіння та ін.), деякі різновиди ліричних пісень і приспівок (жартівливі, танцювальні, сороміцькі й ін.), ліро-епосу (пісні ХХ ст. — рекрутські, емігрантські, стрілецькі, повстанські, про колективізацію, голодомор, примусове переселення і под.), що їх активніше вивчають фольклористи й етнологи².

Ще не потрапили в широке поле зору мовознавців тексти новітнього фольклору (інколи названого «постфольклором»), зокрема сучасного міського фольклору: стереотипної прози, пісень, анекдотів, прогностично-магічних комплексів тощо, а також фольклору міських субкультур (дитячого, шкільного, студентського, армійського, фанатського, туристичного тощо), до яких уже звертаються фольклористи³. Потребують лінгвістичного вивчення твори, які з'явилися в результаті політичних та економічних чинників на початку ХХІ ст.: майданний фольклор, фольклор учасників АТО, фольклор переселенців (внутрішньо переміщених осіб, які виїхали з Донецької та Луганської областей і Криму внаслідок російської окупації), емігрантський фольклор (твори нинішніх трудових емігрантів також аналізують фольклористи⁴). Крім того, лише недавно стали предметом розгляду традиційні полікодові (мультимодальні) тексти, що виникли в результаті поєднання різних засобів словесного й немовного вираження інформації⁵. Тільки розпочато опис мовних рис новітніх текстів фольклору, що з'явилися з поширенням інтернету (віртуального фольклору, інтернет-фольклору, інтернет-лору, фолькнету і под.). У добу цифровізації, коли активізується використання засобів інтернет-комунікації, починають формуватись електронні портали традиційного фольклору, з'являються нові різновиди інтернет-лору, створюються електронні бази (мовно-інформаційні фонди), складником яких є фольклорний матеріал, великого значення набувають комп'ютерні програми опрацювання фольклорних текстів (докладніше див.: [Данилюк 2020]).

Окрема галузь — фольклорна лексикографія, зорієнтована на укладання словників різних жанрів усної словесності. Принципи підготовки словників мови фольклору і структуру словникової статті обґрунтували Т. П. Беценко (на основі дум, видала словники текстово-образних одиниць) [Беценко 2016], Н. О. Данилюк (на матеріалі пісень), Н. С. Колесник (фольклоронімів). У монографіях О. В. Сімович та З. С. Василько представили фрагменти словника мовних символів фольклору [Сімович : 12–42; Василько : 194–364]; Н. М. Журавльова — етикетних формул («Українська народнописанна ввічливість: тлумачний словник етикетних слів, фразеологізмів і виразів», 2019). Однак науковці потребують більшої кількості лексикографічних

² Коваль-Фучило І. Батьківська оселя і нове місце проживання: осмислення примусового переселення 1959–1960 років в Україні. *Міфологія і фольклор*. 2013. № 4. С. 14–19.

³ Лисюк Н. А. Постфольклор в Україні. Київ : «Україна», 2012. 348 с.

⁴ Гінда О. М. Поетична творчість української трудової спільноти в Італії початку ХХІ століття в контексті фольклорної традиції. Львів : ЛНУ імені Івана Франка, 2015. 546 с.

⁵ Волковічер Т. М. Вербальні тексти у народній вишивці кінця ХІХ — першої половини ХХ ст.: генеза, семантика, прагматика. Київ : Наук. думка, 2019. 173 с.

праць, зокрема словників мови різних жанрів фольклору, регіональних та зведених словників із використанням комп'ютерних програм.

Фольклорна діалектологія ґрунтується на розумінні зв'язку мови фольклору й діалектної мови, що в славістиці має неоднакове бачення: фольклор — це: 1) функціонально-стильовий різновид діалекту; 2) діалект у його естетичній функції; 3) окремий художній діалект, інтердіалект; 4) наддіалектне утворення. Про наддіалектний характер української народної поезії йшлося в монографії С. Я. Єрмоленко «Фольклор і літературна мова» (1987) та в нашій праці [Данилюк 2010 : 53–65]. Окремі народнорозмовні риси в текстах пісень у записах Лесі Українки та Оскара Кольберга простежено в кількох статтях [Данилюк 2018а : 28/55; 30/67]. Частина українських учених пропонує виокремлювати в діалектній мові два функціональні підстилі — розмовно-побутовий та художній (народнопоетичний) (Г. Л. Аркушин, Ю. В. Громик, Ю. В. Грицевич та ін.). На регіональному матеріалі потенціал народної поезії показано в дисертації Ю. В. Грицевича «Діалектний компонент у фольклорних текстах Західного Полісся» (2019). Однак за такого підходу важливо враховувати час виникнення і неминучий процес «олітературення» текстів у XX–XXI ст., пов'язаний з їх виходом за межі регіону й поширенням на території України, з рівнем освіченості нинішніх носіїв (мають середню або вищу освіту, в мовленні зберігають лише окремі діалектні риси), із фіксацією різними засобами (письмовою — у збірках або в аудіо-, відео- і телепродукції, в електронних версіях, а також закріплення і поширення в інтернеті).

Фольклорна лінгвокогнітологія передбачає розгляд ключових мовних образів (концептів, стереотипів) усної словесності: *Богородиця* (Н. Д. Бабич), *Україна, рідна сторона* (Н. О. Данилюк), *душа* (М. В. Скаб), *кохання* (К. В. Кіреєнко), *парубок* (О. В. Барабаш-Ревак), *дівчина* (Н. П. Шеремета) й ін., моделювання народнопоетичної мовної картини світу (Н. О. Данилюк, Н. В. Іовхімчук). Засобам вираження визначальних образів у народних піснях присвячено кілька статей авторки [Данилюк 2018а : 45/162, 46/164], статтю Н. Д. Бабич «Мовний образ Богородиці у фольклорних і молитвених текстах» (2012), дисертацію та монографії О. В. Барабаш-Ревак «Мовний образ парубка в українських фольклорних і етнографічних текстах» (2009, 2013), дисертацію В. П. Шеремети «Національно-культурні стереотипи мовообразу жінки в українських народних піснях» (2017) та ін. Дисертація і монографія С. Т. Лавриненко «Мовні знаки концептуалізації правової культури у фольклорному тексті (лінгвокультурний аналіз різних жанрів фольклору)» (2014) засвідчили показове явище — вербалізацію концептів правової свідомості.

Традиції фольклорної лінгвосеміотики розвинуто в працях С. С. Єрмоленка, С. Я. Єрмоленко, В. В. Жайворонка, Н. О. Данилюк та ін., у яких досліджено усталені вислови української народної словесності як етнознаки. Насамперед це монографії С. С. Єрмоленка «Мовне моделювання дійсності і знакова структура мовних одиниць» (2006) і С. Я. Єрмоленко «Мовно-естетичні знаки української культури» (2009), в яких описано особливості знаків фольклору. У нашій статті також розглянуто знакову специфіку усної поезії (слів та усталених мовних висловів — епітетів, порівнянь, метафор, метонімії та ін.), що в єдності звукової форми і змісту «виявляються своєрідними згустками національно-культурної інформації, яка ситуативно відтворюється носіями традиції» [Данилюк 2011 : 62].

Фольклорна лінгвогендерологія представлена переважно сучасними дослідженнями. У монографії та в дисертації (2010), а також у кількох статтях авторки звернено увагу на специфіку вербалізації мовних образів чоловіка, жінки, матері, батька, дівчини, хлопця в усній словесності [Данилюк 2018a : 33/90, 36/113, 37/116]. Особливості гендерних стереотипів парубка й дівчини в уже названих дисертаціях встановлювали О. В. Барабаш-Ревак (2007) і В. П. Шеремета (2017). На матеріалі української фразеології стереотипи чоловіка й жінки окреслили О. П. Левченко, Н. І. Куликовська, О. А. Мороз, Т. В. Рудюк (дисертація «Вербалізація концептів ЧОЛОВІК, ЖІНКА в українській фразеології», 2019), З. С. Мацюк (дисертація «Людина і її буття у західнополіській фразеології», 2011). Роль тілесного в родинно-обрядових текстах з погляду культурної антропології описала М. С. Маєрчик⁶. Мовні засоби евфемізації певних частин тіла й дій людини розглянуто в нашій статті [Данилюк 2018a : 32/82]. Однак недостатньо вивчена в мовному плані ритуально-обрядова семіотика жіночого й чоловічого одягу, головних уборів, взуття, прикрас, зачісок, страв, напоїв, предметів побуту, знарядь праці й ін. (на них здебільшого звертали увагу діалектологи). Подальшого аналізу потребують гендерно марковані одиниці в текстах переважно «жіночого» (пісні про кохання, родинно-побутові, календарно-обрядові тексти, балади тощо) та «чоловічого» (козацькі, рекрутські, заробітчанські, емігрантські пісні, думи, анекдоти тощо) фольклору. Ще не вивчені засоби вербалізації звукових, тактильних, слухових, кінетичних і подібних їм явищ, які виявляють гендерну специфіку в усній словесності.

Становлення напряму фольклорної комунікації пов'язане з осмисленням понять «українська комунікативна особистість», «етнокультурні норми спілкування» (С. Я. Єрмоленко, В. В. Жайворонок, Ф. С. Бацевич та ін.). Відомо, що первинна фольклорна комунікація реалізується в безпосередньому спілкуванні виконавця і слухача за допомогою усного слова, міміки, жесту, а вторинна комунікація відбита в текстах, зафіксованих на різних носіях (О. М. Гінда, Л. Ф. Омельченко, В. О. Самохіна й ін.). Відображення комунікативних інтенцій в усних прозових текстах розглянув І. В. Грищенко в монографії «Міжетнічна фольклорна комунікація в народній прозі» (2015). Етикетним формулам спілкування в традиційному фольклорі приділяли увагу Н. Д. Бабич, Н. М. Журавльова, Т. П. Беценко й ін., їх описано в монографії С. К. Богдан «Мовний етикет українців: традиції і сучасність» (1998), у дисертації О. П. Грищенко «Текстотвірні та стилістичні функції етикетної лексики і фразеології в мові українського пісенного фольклору» (2016). Однак варті окремих студій комунікативні стратегії вербальної та невербальної поведінки чоловіків і жінок⁷, кінесика, гаптика, окулесика, комунікативно значуще мовчання, специфіка аргю й жаргонного вокабуляру, засоби інтернетної комунікації та ін.

Зіставна лінгвофольклористика — порівняно новий напрям досліджень, метою якого є встановлення загальнофольклорних і специфічних, внутрішньожанрових або внутрішньотекстових явищ у межах певної культури

⁶ Маєрчик М. С. Ритуал і тіло: структурно-семантичний аналіз українських обрядів родинного циклу. Київ : Критика, 2011. 325 с.

⁷ Див.: Панасенко Н. І. Гендерні стратегії пісенного дискурсу (лінгвістичний та культурологічний аспекти). *Мовні і концептуальні картини світу* : зб. наук. праць. Київ, 2002. Вип. 7. С. 414–421.

(О. Т. Хроленко). Терміном «кроскультурна лінгвофольклористика» позначають зіставлення фрагментів культур різних етносів. Українські вчені здійснили порівняльний аналіз а) онімів та засобів інтимізації в народних казках (дисертації О. О. Порпуліт «Ономастичний простір українських чарівних казок (у зіставленні з російськими казками)», 2000; Н. П. Фурист «Лінгвокультурні особливості інтимізації в англійських та українських фольклорних текстах (на матеріалі казок про тварин)», 2011); б) власних назв у народних піснях слов'ян [Колесник 2012]; в) мовних образів дівчини в українських та англійських піснях [Данилюк 2018а : 37/116] та ін. Проте подібних студій на тлі національно-мовних картин світу могло б бути більше.

Отже, українська лінгвофольклористика вже сформувалась як особлива інтегративна галузь філологічної науки і навчальна дисципліна зі своїм об'єктом (мовноструктурна, художньо-образна організація фольклорного тексту різних жанрів, специфіка фольклорного стилетворення), предметом дослідження (мовностилістичні та полікодові, або мультимодальні засоби виразності), завданнями і напрямками. Вона має значні напрацювання завдяки вивченню народнопоетичної творчості за мовними рівнями, мовними засобами образності, жанрами й окремими розділами мовознавства. Перспективи студій із лінгвофольклористики вбачаємо в усталенні термінологічного апарату, дослідженні недостатньо опрацьованих мовних одиниць фонетичного та лексико-граматичного рівнів, образотворчих засобів у текстах різних жанрів (особливо не вивчених з ідеологічних причин, і тих, що засвідчують пролонгацію народнопоетичної традиції), розбудові фольклорної лексикографії, фольклорної діалектології, фольклорної лінгвокогнітології, фольклорної лінгвосеміотики, фольклорної комунікації, фольклорної лінгвогендерології, зіставної лінгвофольклористики, ширшого залучення комп'ютерних програм до аналізу матеріалів, укладання словників і створення баз даних.

ЛІТЕРАТУРА

- Беценко Т. П. Естетика мови українських народних дум : монографія. Суми : Вид. Сум. держ. пед. ун-ту ім. А. Макаренка, 2019. 227 с.
- Беценко Т. Лінгвофольклористика як новий напрям філологічної науки. *Міфологія і фольклор*. 2015. № 3–4. С. 108–117.
- Беценко Т. П. Мова думового епосу. Суми : Вид. Сум. держ. пед. ун-ту ім. А. Макаренка, 2008. 108 с.
- Беценко Т. П. Складні іменники в думах: структура, семантика, поетика. Актуальні проблеми українського словотвору : зб. ст. / за ред. В. Грещука. Івано-Франківськ : Пласт, 2002. С. 575–583.
- Беценко Т. П. Мова українських народних дум: словник текстово-образних одиниць. Суми : Мрія, 2016. 124 с.
- Василько З. Символіка фольклорного образу. Львів : ДПА Друк, 2004. 392 с.
- Данилюк Н. Біблійні слова-образи в текстах українських народних пісень. *Studia Ukrainica Varsovensia*. 2020. Т. 8. Р. 41–59.
- Данилюк Н. О. Дослідження фольклорних текстів східнослов'янськими вченими в добу цифровізації. *Наук. пр. Нац. б-ки України ім. В. І. Вернадського*. Вип. 59. Слов'янські обрії / редкол.: Н. Кунанець (голов. ред.) та ін. 2020а. С. 11–30.
- Данилюк Н. О. Знакова природа народнопісенного слова. *Мовознавство*. 2011. № 6. С. 55–63.
- Данилюк Н. Лінгвокультурологія, етнолінгвістика, лінгвофольклористика: точки перетину. *Наук. вісн. Східноєвроп. нац. ун-ту ім. Лесі Українки : філол. науки. Мовознавство*. 2018. № 12. С. 8–15.

- Данилюк Н. Поетичне слово в українській народній пісні : монографія. Луцьк : Ред.-вид. від. Волин. нац. ун-ту ім. Лесі Українки, 2010. 511 с.
- Данилюк Ніна Олексіївна : біобібліогр. покажч. / Східноєвроп. нац. ун-т ім. Лесі Українки, Бібліотека; уклад. І. П. Сидорук; упоряд. Н. О. Данилюк. Луцьк, 2018а. 70 с. URL: <https://evnuir.vnu.edu.ua/handle/123456789/15040> (дата звернення: 20.06.2021)
- Дядищева-Росовецька Ю. Б. Фольклорна мова. Поетична мова : посіб. до спецкурсу «Лінгвофольклористика як дискурс сучасного гуманітарного знання». Київ : Вид. центр «Київський університет», 2005. 128 с.
- Єрмоленко С. Я. Нариси з української словесності : Стилістика та культура мови : навч. посіб. Київ : Довіра, 1999. 431 с.
- Єрмоленко С. Я. Сучасна українська стилістика. *Synteza w stylistyce słowianskiej : Materiały konferencji (Opole, 24–26 верес. 1990 р.)*. Opole, 1991. S. 205–212.
- Єрмоленко С. Я. Фольклор і літературна мова : монографія. Київ : Наук. думка, 1987. 245 с.
- Козловська Л. Лінгвостилістична категорія народнопісенності в стилістичній системі української літературної мови. *Слово. Стиль. Норма* : зб. наук. пр. / відп. ред. Н. М. Сологуб. Київ : Ін-т укр. мови, 2002. С. 34–39.
- Колесник Н. Крос-культурний аспект вивчення власних назв (на матеріалі пісенного фольклору слов'ян). *Вісн. Львів.ун-ту. Серія філологічна* : зб. наук. пр. Львів, 2012. Вип. 56. Ч. 1. С. 297–305.
- Колесник Н. Місце фольклорної ономастики в парадигмі сучасної лінгвістики. *Studia Slavakistica. Слов'янські взаємини* : зб. наук. ст. Ужгород, 2012. Вип. 12. С. 36–45.
- Колесник Н. С. Онімія української народної пісні : монографія. Чернівці, 2017. 368 с.
- Мойсієнко А. Народна загадка в текстово-дискурсивному вимірі. Київ : Видавн. дім Дмитра Бураго, 2016. 176 с.
- Нагачевський А., Маєрчик М. Особливості української фольклористики в Канаді. *Народознав. зошити*. 2010. № 3–4. С. 293–309.
- Сердега Р. Л. Конспект лекцій зі спецкурсу «Українська лінгвофольклористика». Харків : ХНУ імені В. Н. Каразіна, 2017. 228 с.
- Сімович О. Поетична символіка української народної творчості: лінгвістичний аспект. Львів : Вид. центр Львів. держ. ун-ту, 1999. 46 с.
- Українська мова: енциклопедія / редкол.: В. М. Русанівський, О. О. Тараненко (співголови), М. П. Зяблюк та ін. 2-ге вид., випр. і доп. Київ : Вид. «Укр. енциклопедія» ім. М. П. Бажана, 2004. 824 с.
- Хроленко А. Т. Что такое лингвофольклористика? *Рус. речь*. 1974. № 1. С. 36–41.
- Хроленко А. Т. Лингвокультуроведение : учеб. пособ. Курск : Регион. открыт. социал. ин-т, 2001. 178 с.
- Bartmiński J. Etnolingwistyka słowiańska — próba bilansu. *Etnolingwistyka*. Lublin, 2004. N. 16. S. 135–143.
- Hoenigswald H. M. A Proposal for the Study of Folk-linguistics. *Los Angeles University of California at Los Angeles Sociolinguistics*. The Hague ; Paris : Mouton & Co, 1966. P. 16–26.

REFERENCES

- Bartmiński J. (2004). Etnolingwistyka słowiańska — próba bilansu. *Etnolingwistyka*, (16). Lublin, 135–143.
- Betsenko T. P. (2019). Estetyka mowy ukraińskich narodnych dum. Sumy: Vydavnytstvo Sumskoho derzhavnoho pedahohichnoho universytetu im. A. Makarenka. [In Ukrainian].
- Betsenko T. (2015). Linhvofolklorystyka yak novyi napriam filolohichnoi nauky.

- Mifolohiia i folklor*, (3–4), 108–117. [In Ukrainian].
- Betsenko T. P. (2008). *Mova dumovoho eposu*. Sumy: Vydavnytstvo Sumskoho derzhavnoho pedahohichnoho universytetu im. A. Makarenka [In Ukrainian].
- Betsenko T. P. (2002). *Skladni imennyky v dumakh: struktura, semantyka, poetyka. Aktualni problemy ukrainskoho slovotvoru*. V. Greshchuk (Ed.). Ivano-Frankivsk: Plast, 575–583. [In Ukrainian].
- Betsenko T. P. (2016). *Mova ukrainskykh narodnykh dum: slovnyk tekstovo-obraznykh odynts*. Sumy: Mriia. [In Ukrainian].
- Danyliuk N. (2020). *Bibliini slova-obrazy v tekstakh ukrainskykh narodnykh pisen. Studia Ukrainica Varsovensia*, (8), 41–59. [In Ukrainian].
- Danyliuk N. O. (2020a). *Doslidzhennia folklornykh tekstiv skhidnoslovianskymy vchenymy v dobu tsyfrovizatsii. Naukovi pratsi Natsionalnoi biblioteky Ukrainy imeni V. I. Vernadskoho*, (59. Slovianski obrii), 11–30. [In Ukrainian].
- Danyliuk N. (2018). *Linhvokulturolohiia, etnolinhvistyka, linhvofolklorystyka: tochky peretynu. Naukovyi visnyk Skhidnoevropeiskoho natsionalnoho universytetu imeni Lesi Ukrainky: Filolohichni nauky. Movoznavstvo*, (12), 8–15. [In Ukrainian].
- Danyliuk N. (2010). *Poetychne slovo v ukrainskii narodnii pisni. Luts'k: Redaktsiino-vydavnychi viddil Volynskoho natsionalnoho universytetu im. Lesi Ukrainky*. [In Ukrainian].
- Danyliuk N. O. (2011). *Znakova pryroda narodnopisennoho slova. Movoznavstvo*, (6), 55–63. [In Ukrainian].
- Danyliuk Nina Oleksiivna: *bio-bibliografichni indeks* (2018). I. P. Sydoruk, N. O. Danyliuk (Comps.). Luts'k: Skhidnoevropeyskyi natsionalnyi universytet imeni Lesi Ukrainky. URL: <https://evnuir.vnu.edu.ua/handle/123456789/15040> (last accessed: 20.06.2021). [In Ukrainian].
- Diadyshcheva-Rosovetska Yu. B. (2005). *Folklorna mova. Poetychna mova: posibnyk do spetskursu «Linhvofolklorystyka yak dyskurs suchasnoho humanitarnoho znannia»*. Kyiv: Vydavnychiy tsentr «Kyivskiy universytet». [In Ukrainian].
- Hoenigswald H. M. (1966). *A Proposal for the Study of Folk-linguistics*. Los Angeles University of California at Los Angeles Sociolinguistics. The Hague; Paris: Mouton & Co, 16–26.
- Hrolenko A. T. (1974). *Chto takoe lingvofol'kloristika? Russkaya rech'*, (1), 36–41. [In Russian].
- Hrolenko A. T. (2001). *Lingvokul'turovedenie. Kursk: Regional'nyy otkrytyy social'nyy institut*. [In Russian].
- Kolesnyk N. (2012). *Kros-kulturnyi aspekt vyvchennia vlasnykh nazv (na materialy pisennoho folkloru slovia)*. *Visnyk Lvivskoho universytetu. Seriya filolohichna*. Lviv, 56 (1), 297–305. [In Ukrainian].
- Kolesnyk N. (2012). *Mistse folklorno onomastyky v paradyhmi suchasnoi linhvistyky. Studia Slovakistica. Slovianski vzaiemyny. Uzhhorod* (12), 36–45. [In Ukrainian].
- Kolesnyk N. S. (2017). *Onimiia ukrainskoi narodnoi pisni*. Chernivtsi. [In Ukrainian].
- Kozlovskaya L. (2002). *Linhvostylistychna katehoriia narodnopisennosti v stylistychnii systemi ukrainskoi literaturnoi movy. Slovo. Styl. Norma*. N. M. Solohub (Resp. Ed.). Kyiv: Instytut ukrainskoi movy, 34–39. [In Ukrainian].
- Moisiienko A. (2016). *Narodna zahadka v tekstovo-dyskursyvnomu vymiri*. Kyiv: Vydavnychiy dim Dmytra Buraho. [In Ukrainian].
- Nahachevskiy A., Maierchik M. (2010). *Osoblyvosti ukrainskoi folklorystyky v Kanadi. Narodoznavchi zoshyty* (3–4), 293–309. [In Ukrainian].
- Serdeha R. L. (2017). *Konspekt lektsii zi spetskursu «Ukrainska linhvofolklorystyka»*. Kharkiv: Kharkivskiy natsionalnyi universytet imeni V. N. Karazina. [In Ukrainian].
- Simovych O. (1999). *Poetychna symbolika ukrainskoi narodnoi tvorchosti: linhvistychnyi aspekt*. Lviv: Vydavnychiy tsentr Lvivskoho derzhavnoho universytetu. [In Ukrainian].

- Ukrainska mova: entsyklopediia (2004). V. M. Rusanivskyi (Resp. Ed.). 2nd ed. Kyiv: Vydavnytstvo «Ukrainska entsyklopediia» im. M. P. Bazhana. [In Ukrainian].
- Vasylo Z. (2004). Symvolika folklornoho obrazu. Lviv: DPA Druk. [In Ukrainian].
- Yermolenko S. Ya. (1987). Folklor i literaturna mova. Kyiv: Naukova dumka. [In Ukrainian].
- Yermolenko S. Ya. (1999). Narysy z ukrainskoi slovesnosti: Stylistyka ta kultura movy. Kyiv: Dovira. [In Ukrainian].
- Yermolenko S. Ya. (1991). Suchasna ukrainska stylistyka. *Synteza w stylistyce słowianskiej: Materiały konferencji (24–26.09.1990)*. Opole, 205–212. [In Ukrainian].

N. O. DANYLUK

Lesya Ukrainka Volyn National University

Lutsk, Ukraine

E-mail: danyluk@vnu.edu.ua

<https://orcid.org/0000-0002-7373-2902>

UKRAINIAN LINGUO-FOLKLORE STUDIES: THEIR HISTORY, CURRENT STATE, AND PERSPECTIVES

The article is devoted to the evolution, present state and perspectives of development of the Ukrainian linguo-folklore studies that are conducted by Sv. Yermolenko, N. Zhuravliova, A. Moisiienko, T. Betsenko, Y. Diadyshcheva-Rosovetska, N. Kolesnyk, R. Serdeha and others. The main aspects of the analysis of the language of the Ukrainian folk poetic texts of the period from the end of the 19th century until the middle of the 20th century were considered. They are historical linguistic, linguo-stylistic, linguo-didactic, linguo-cultural, ethnolinguistic, linguo-conceptual, linguo-semiotic. Two stages in the development of linguo-folklore studies were distinguished: 1) 60s — 80s of the 20th c., and 2) 90s of the 20th c. — the early 21st c.

It was pointed out that the Ukrainian linguo-folklore studies had already evolved into a separate branch of philology and an educational course with its own object (a linguo-structural, artistic-figurative organization of folkloristic texts of various genres, peculiar features of a folkloristic style formation), and subject of research, tasks and trends. There were mentioned the present day approaches to the analysis of folk poetic texts, being based on the language layers (folklore stylistics of language units), language expressive means (folklore stylistics of language expressive means), genres (folklore stylistics of genres) and separate parts of linguistics. The following perspectives of the linguo-folklore studies were defined: the analysis of understudied language units and figurative means, used in the texts of various genres (not only the traditional but new ones as well), development of a folklore lexicography, folklore dialectology, folklore linguo-cognitology, folklore linguo-semiotics, folklore communication, linguo-genderology, contrastive linguo-folklore studies, and other trends, as well as a wider application of modern systems of an automatic analysis of texts, dictionaries' compilation, and data creation.

Keywords: Ukrainian linguo-folklore studies, the language of folklore, folk poetic text, language unit, language layer, language expressive means.

Дата надходження до редакції — 13.07.2021

Дата затвердження редакцією — 07.08.2021